

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Dato: 6. februar 2020

Samtlige ministerier mv.

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Formanden for Naalakkersuisuts nytårstale

Formand for Naalakkersuisut, Kim Kielsen holdt 1. januar sin 6. nytårstale. Talen var formet som et tilbageblik over årets væsentligste begivenheder og tiltag. Han udtrykte tilfredshed med den positive økonomiske udvikling, og han fandt, at 2019 især ville blive husket for igangsættelsen af lufthavnsprojektet som et udtryk for vilje og mod til at skabe udvikling i Grønland.

Et nedslag var den amerikanske interesse for Grønland. I denne sammenhæng slog formanden atter fast, at 'Grønland er ikke til salg', og han udtalte: ” *Jeg vil benytte denne lejlighed til at slå fast, at Grønlands plads i verdenssamfundet - vores tilhørsforhold og*

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqputaa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

vores fremtid - bestemmes af det grønlandske folk alene og ikke af andre!” Samtidig glædede han sig over de muligheder, et samarbejde med USA kunne åbne for: ”Jeg ser meget gerne et øget samarbejde med den amerikanske regering og med amerikanske virksomheder. Og jeg forventer, at vi i 2020 vil se de konkrete resultater af den amerikanske interesse for investeringer i Grønland. Det er en stor udfordring for os. Stærke interesser banker på døren til Grønland.”.

Et andet væsentligt nedslag i talen var de sociale problemer og overgreb mod børn og unge. Han udtalte taknemmelighed for samarbejdet med Danmark om løsning af de akutte problemer og formanede samtidig om større ansvarlighed i Grønland: *”Nu må det være nok med omsorgssvigt og misbrug af børn. Nu må det være nok med vold. Nu må det være nok med misbrug af stoffer og alkohol”.*

Formanden for Naalakkersuisut afsluttede talen med en appel til ungdommen om at deltage aktivt i samfundslivet, uddanne sig tage ansvar for velfærd og udvikling i landet.

En dansk version af nytårstalen er vedhæftet denne indberetning.

Obligatorisk pensionsordning med problemer

Som et led i Naalakkersuisuts strategi om øget selvforsørgelse og som opfølgning på anbefalinger fra Skatte- og Velfærdskommissionen vedtog Inatsisartut i 2016 lov om obligatorisk pensionsordning. Loven pålægger de borgere, der ikke er omfattet af en pensionsordning, at spare op til egen pension. Ved forelæggelsen af lovforslaget anførte Naalakkersuisut, at de forudsete demografiske ændringer, som ville medføre, at flere skulle forsørges af færre, skabte behov for omgående handling, ikke mindst henset til, at den samlede pensionsopsparing i Grønland kun udgjorde 2 pct. af BNP.

Loven trådte i kraft 1. januar 2018. Den indebærer, at alle personer, som er fyldt 18 år, har en årlig indkomst over 100.000 kr., er fuldt skattepligtige til Grønland og ikke har en pensionsopsparing, skal indbetale mindst 4 pct. af indkomstgrundlaget til en pensionsordning.

Ordningen berører 41.228 borgere. Ved udgangen af indkomståret 2018 kunne det konstateres, at godt 80 pct. af borgerne havde opfyldt pensionsopsparingsforpligtelsen. De 6.628 borgere, der ikke havde opfyldt forpligtelsen, fik hævet trækprocenten for 2020 med mellem 2 og 6 pct. alt efter indkomstgrundlag. Det øgede beløb overføres til en pensionsordning i borgerens navn.

De positive intentioner overskyggedes i januar af fejlberegninger og nødråb fra borgere, hvilket samlet gav anledning til store overskrifter i medierne. Ved udsendelsen af skattekort for 2020 viste det sig, at der var fejl i knap hver femte opgørelse, idet en større del af de arbejdsgiverbetalte opsparinger ikke var indberettet korrekt, således at nogle borgere fik en forkert forhøjet trækprocent. Et større antal borgere angav, at de ikke havde modtaget information om loven og den ny forpligtelse, hvorfor de fandt det urimeligt at blive pålagt en forhøjet trækprocent. Dette synspunkt bakkedes op af lønmodtagerorganisationen SIK, som fandt hensigten med loven god, men kritiserede Naalakkersuisut for en ringe informationsindsats. SIK advarede om, at de lavest lønnede ville få særdeles svært ved at få enderne til at mødes med et højere skattetræk. Også arbejdsgiverorganisationen Grønlands Erhverv og Grønlandsbanken har kritiseret informationen til borgerne om loven.

SIK, Grønlands Erhverv og Skattestyrelsen har nedsat en arbejdsgruppe, der skal se på, hvordan loven kan administreres mest hensigtsmæssigt, og hvilken indsats der skal til over for de borgere, som ikke lever op til lovgivningen.

Åbent samråd om pensionsordningen

Inatsisartuts finans- og skatteudvalg indkaldte ultimo januar naalakkersuisoq **Vittus Qujaukitsoq** til samråd om sagen. Mødet gennemførtes som et åbent samråd. Dette format har aldrig tidligere været anvendt i Grønland, og der var også af denne grund stor opmærksomhed om mødet.

Naalakkersuisoq medgav under samrådet, at oplysningsindsatsen ikke havde været tilstrækkelig, og han

anerkendte, at der havde været en række administrative problemer i opstartsfasen. Han oplyste under samrådet, at han har taget initiativ til, at forløbet undersøges af Kammeradvokaten. Mens oppositionens medlemmer karakteriserede forløbet som ”en skandale” og ”katastrofalt”, erklærede udvalgets flertal sig tilfredse med Qujaukitsoqs svar under samrådet.

Ny kandidat til formandsposten i Siumut

Partiet Siumut skal på landsmødet, som afholdes 8.-10. juli i Ilulissat, vælge formand for partiet.

Partiformand og formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen gav i efteråret 2019 udtryk for, at han ikke agtede at genopstille til formandsposten (se herom i indberetning for december 2019). Denne udmelding kom efter intern kritik i partiet, som bl.a. mandede ud i, at Erik Jensen udtrådte af Naalakkersuisut og meddelte, at han gik efter formandsposten i partiet. Kielsen har dog efterfølgende modereret sin udmelding, og i et interview med avisen Sermitsiaq ultimo januar udtalte han: *”Jeg har tidligere meldt ud, at jeg ikke vil afvise at kunne stille op som formand for partiet igen. Det gjorde jeg efter den veloverståede hjerteoperation. For det var jo mit skrantende helbred, der i november 2019 fik mig til at opfordre partiet til at finde mulige formandskandidater (..) Nu efter operationen har jeg det godt og har genvundet mit fysiske helbred. Så det er ikke helbredet, der holder mig tilbage mere, men forud for en endelig afgørelse om genopstilling, er det vigtigt for mig at få det afklaret med min familie og med mit bagland.”*

En ny kandidat har nu meldt sig på banen, idet formand for Inatsisartut **Vivian Motzfeldt** har meddelt, at hun agter at opstille. Hun lægger i en pressemeddelelse vægt på sammenhold og samarbejde, især henset til målet om selvstændighed: *”Hvis vi tager selvstændighedsarbejdet alvorligt, må vi vinde sammen, og vi må arbejde sammen. Et splittet samfund kan ikke blive selvstændigt, et splittet samfund er altid nemmere at vinde over”*. Hun er endvidere fortaler for decentralisering og udvikling uden for Nuuk.

Den 47-årige Vivian Motzfeldt kommer fra Sydgrønland og har været formand for Forfatningskommissionen og medlem af Naalakkersuisut for udenrigsanliggender.

Forfatningskommissionen

Efter flere års drøftelser og efter beslutning i Inatsiartut nedsatte Naalakkersuisut i foråret 2017 en kommission, som havde til opgave at udarbejde forslag til en forfatning for Grønland. Arbejdet i kommissionen gik i stå efter valg til Inatsiartut i foråret 2018, idet kommissoriet ikke gav en entydig forklaring på, hvem der var eller burde være medlemmer af kommissionen efter et valg. Naalakkersuisut godkendte i foråret 2019 et nyt kommissorium og arbejdsgrundlag for forfatningskommissionen, som herefter rekonstitueredes med Doris J. Jensen (S) som formand.

Der var under finanslovsforhandlingerne i efteråret lagt op til, at der skulle ydes verdslag til forfatningskommissionens medlemmer, men dette forslag blev trukket tilbage.

Formanden meddelte herefter, at hun trak sig, idet hun fandt, at arbejdsvilkårene var for ringe, og at Naalakkersuisut ikke prioriterede kommissionens arbejde højt nok.

Siumut har ultimo januar indstillet **Ineqi Kielsen** som ny formand for forfatningskommissionen. Den 26-årige Kielsen blev medlem af Inatsiartut i 2014, men opnåede ikke genvalg i 2018, og han har siden været ansat som partikonsulent i Siumut.

Partiet Suleqatigiisitsisut/Samarbejdspartiet meddelte i efteråret, at man trak sig fra forfatningskommissionens arbejde, og partiet Atassut har givet udtryk for skepsis over for nytten af arbejdet, men deltager fortsat. Partiet Demokraterne, som tidligere har ønsket kommissionen nedlagt, finder nu, at arbejdet bør gennemføres, fordi der allerede er brugt betydelige midler og kræfter.

Forfatningskommissionen skal efter kommissoriet aflevere udkast til forfatning på Grønlands nationaldag, den 21. juni 2021. Der er afsat en bevilling på 5,6 mio. kr. i 2019 og 2020 til forfatningskommissionens arbejde.

Lufthavnsprojekter

Kalaallit Airports A/S markerede i slutningen af januar med et symbolsk brag, at byggeriet af lufthavnen i Ilulissat indledes i 2020.

Formanden for Naalakkersuisut, naalakkersuisoq for infrastruktur Karl Frederik Danielsen og borgmester i Avannaata Kommunia Palle Jeremiassen var til stede ved den ceremonielle sprængning, og der blev udtrykt store forventninger til lufthavnsprojektets betydning for vækst og erhvervsmuligheder i hele det grønlandske samfund.

Byggeriet af den internationale lufthavn i Nuuk begyndte i efteråret 2019, og arbejdet skrider planmæssigt frem. Det egentlige anlægsarbejde omkring baneanlægget i Ilulissat forventes indledt i april 2020. Lufthavnene i Nuuk og Ilulissat forventes at stå færdige ved udgangen af 2023.

Landingsbanerne i Nuuk og Ilulissat bliver 2200 meter lange. Selskabet Munck Gruppen A/S har entreprisen for begge projekter.

Anlægsopgaven i forbindelse med etablering af den regionale lufthavn i Qaqortoq er i disse måneder i udbud blandt 5 prækvalificerede entreprenører. Kalaallit Airports Domestic A/S forventer, at kontrahering med den vindende entreprenør sker senest i maj 2020, hvorefter mobilisering og opstart af anlægsarbejderne på den 1500 meter lange landingsbane kan ske i sommeren 2020. Anlæggelsen af lufthavnen i Qaqortoq forventes at tage tre år, således at også den regionale lufthavn ventes klar til beflyvning ved udgangen af 2023.

Grønlands Økonomiske Råd: Økonomien i vækst

Grønlands Økonomiske Råd afholdt 2. februar sit årlige seminar under temaet ” ”Grønland i den globale økonomi – risici og muligheder. International arbejdsdeling, kapital, arbejdskraft, samhandelsmønstre.”

Det fremgik, at Økonomisk Råd forventer en vækst i den grønlandske økonomi på 3,9 procent, i forhold til 2019, hvor væksten forventes at være 1,8 procent.

De positive forventninger er knyttet til forhøjede kvoter på rejer, lufthavnsbyggerierne og en generel investeringslyst.

Verdensmarkedspriserne på fisk og skaldyr har i de seneste år været faldende, hvilket direkte påvirker landskassens indtægter fra ressourcerenteafgifter. Imidlertid opvejes faldet i nogen grad af højere kvoter og et mere effektivt fiskeri. Økonomisk Råd advarede om, at man i år med gode verdensmarkedspriser bør opbygge en buffer for at udjævne udsvingene. I 2018 gav ressourcerenteafgiften landskassen en indtægt på 425 mio. kr.

Behovet for reformer som forudsætning for at opnå en selvberende økonomi blev atter fremhævet. Rådets formand, professor Torben M. Andersen, advarede om, at en høj vækst kan føre til øget ulighed, hvis man ikke i tide gennemfører de nødvendige reformer, så alle samfundsgrupper kan få glæde af væksten.

Ny olie- og gasstrategi 2020-2024

Naalakkersuisut har godkendt en ny olie- og gasstrategi med sigte på at få genskabt interessen for olie- og gasefterforskning i Grønland. Der var i 2014 over 20 aktive efterforsknings- og udvindingstilladelser, mens der i 2020 kun er fire aktive tilladelser. Strategien omfatter åbning af ny licensområder og tilpasning af rammevilkår, herunder særligt tilpasning af beskatningsniveauet i henhold til en ny 'first-mover' ordning, der skal gælde i strategiperioden. Der lægges videre op til en aktiv markedsføringsindsats over for olieindustrien.

Erhvervsfremstød

En grønlandsk erhvervsdelegation under ledelse af naalakkersuisoq for Erhverv, Energi, Forskning og Arbejdsmarked, Jess Svane, gennemførte i januar en rejse til Danmark, Tyskland og Frankrig for at markedsføre grønlandske produkter inden for is og vand samt turisme.

Naalakkersuisoq Jess Svane var 17. januar vært ved et seminar i København, hvor op imod 80 personer var mødt op til lanceringen af fem nye vandlokaliteter på vestkysten af Grønland. Den ny udbudsrunde følger op på en udbudsrunde i 2019, hvor fem andre lokaliteter blev udbudt. Dette resulterede i 16 ansøgninger fra syv selskaber.

Under møder i Tyskland blev de grønlandske muligheder for udnyttelse af vandkraft til brug for energiintensiv industri og datacentre drøftet med tyske erhvervsrepræsentanter. Den danske ambassade i Berlin dannede ramme om en grønlandsdag under overskriften ”Greenland is open for business”, og der orienteredes om mulighederne for eksport af vand fra indlandsisen og turismeindustrien.

I Paris afholdtes en grønlandsdag i det danske hus med deltagelse af en række franske turismeoperatører og vandselskaber.

Grønlands Politi: nedsat sagsbehandlingstid i sager om overgreb mod børn

Grønlands Radio KNR refererede i januar en opgørelse af sagsbehandlingstider hos politiet i sager om seksuelle overgreb mod mindreårige. Det fremgår, at sagsbehandlingstiden er faldet væsentligt fra 2018 til 2019. Sagsbehandlingstiden, målt fra en person anmelder et overgreb på et barn under 15 år, og til barnet bliver videoafhørt, er faldet fra 106,7 dage, målt i de første fem måneder af 2018, til i gennemsnit 64,5 dage i 2019.

Faldet i sagsbehandlingstiden er resultat af en målrettet indsats i opfølgning af den fælles dansk-grønlandske indsats mod bl.a. overgreb på børn og unge i Grønland. Der er bl.a. sket efteruddannelse af flere betjente, og der er udpeget en politikommissær med ansvar for at koordinere og overvåge videoafhøringer. Der arbejdes i samarbejde med de grønlandske myndigheder på at indrette særlige afhøringsrum til børn. Grønlands Politi har endvidere etableret en særlig telefonlinje, hvor myndigheder og fagpersoner kan få råd og vejledning, hvis de har mistanke om et seksuelt overgreb mod et barn.

Siriuspatruljen: debat om flag

Overvejelser om, at Siriuspatruljen skal føre både det danske og det grønlandske flag, blev i januar taget særdeles godt ned af Naalakkersuisut. I en pressemeddelelse fra naalakkersuisoq for udenrigsanliggender Ane Lone Bagger hedder det bl.a., at hensigten viser, at regeringen *”følger op på deres mål fra regeringsaftalen, om et ligeværdigt og respektfuldt partnerskab mellem parterne i Rigsfællesskabet”*. (...) *”Hvis de lever op til hensigten og Sirius patruljen begynder at anvende vores flag, sender det et budskab om, at Sirius Patruljen også er en del af det grønlandske samfund. Jeg ser frem til at vores unge bliver en del af Sirius patruljen, hvor de vil kunne anvende vores flag.”* Naalakkersuisoq anfører videre, at det vil have ”stor symbolsk betydning”, hvis Siriuspatruljen fører det grønlandske flag, Erfalatorput.

Mens det største oppositionsparti, IA, delte Naalakkersuisuts begejstring og fandt, at brugen af det grønlandske flag også kunne ses som et signal til større grønlandsk medvirken i suverænitethåndhævelsen, gav Partii Naleraq og Nunatta Qitornai tanken en mere ublid modtagelse. Formanden for Inatsisartuts udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg, Aleqa Hammond (NQ) så forslaget som et udtryk for en dansk ’charmeoffensiv’ mod Grønland, udløst af behovet for at binde Grønland tættere til Danmark i en tid, hvor der er storpolitisk interesse for Grønland og Arktis. Pele Broberg fra Partii Naleraq skrev i opslag på de sociale medier, at eftersom Erfalatorput efter selvstændighed skal være republikken Grønlands flag, så hører det ikke hjemme i dansk militær sammenhæng, i samme grad som Grønland ungdom heller ikke bør være en del af det danske forsvar.

Ilulissat: Solen kom for tidligt

I byer og bygder nord for polarcirklen fejrer man hvert år mørketidens afslutning ved at hilse solen velkommen fra et udsigtspunkt.

I Ilulissat varer mørketiden fra 26. november til 13. januar. Men i år kunne borgerne observere solen allerede den 12. januar. Det samme skete i 2011, hvor solen kom frem allerede 11. januar.

Danske og internationale forskere har forskellige teorier om forholdet. Én teori er, at indlandsisen er sunket som følge af afsmeltning, og at horisonten dermed er sunket. En anden teori er, at der er tale om en optisk illusion, således at det lys, der observeres, ikke kommer fra selve solen, men fra en brydning af lyset. Den senest fremsatte teori er, at forskydningen hænger sammen med den gregorianske kalenders lille unøjagtighed, der også medfører, at der hvert 4. år må indføres en skuddag.

Mikaela Engell